

Vodič za preduzeća zasnovana na prirodi

Oživimo gradove!

Priznanja

Vodič za preduzeća zasnovana na prirodi

Autori:

Siobhan McQuaid, Centar za društvene inovacije, Trinity College Dublin, Esme Kooijman, University College Dublin i Isobel Fletcher, Horizon Nua

Saradnici:

Stuart Connop, University of East London; Mien Quartier i Peter Vos, Grad Genk; Jonathan Müller, Helix Pflanzensysteme GmbH; Cristian García-Espina Adank, Ayuntamiento de Málaga; Marcus Collier, Trinity College Dublin

Connecting Nature se finansira iz okvirnog programa Horizon 2020 Ugovora o grantu Evropske Unije br. 730222

ISBN broj: 978-1-9161451-6-0

Sadržaj

Odjeljak 1 Uvod

- Šta su rješenja zasnovana na prirodi?
- Šta je Connecting Nature okvir?

Odjeljak 2 Šta je preduzeće zasnovano na prirodi?

Odjeljak 3 Podrška preduzećima zasnovanim na prirodi

Odjeljak 4 Dodatni resursi

Glosar

Organizacije trećeg sektora je izraz koji se koristi za opisivanje niza organizacija koje nisu ni javni ni privatni sektor. Uključuje dobrovoljne i društvene organizacije (registrovane dobrotvorne organizacije i druge organizacije kao što su udruženja, grupe za samopomoć i grupe u zajednici), socijalna preduzeća, zajednička društva i zadruge. (Izvor: Državna kancelarija za reviziju, UK)

1 | Uvod

Šta su rješenja zasnovana na prirodi?

Evropska komisija definiše rješenja zasnovana na prirodi kao rješenja za društvene promjene koja su

“inspirisana i podržana prirodnom, koja su isplativa i istovremeno pružaju ekološke, društvene i ekonomske koristi i pomažu u izgradnji otpornosti. Takva rješenja unose sve više raznolikih, prirodnih i na prirodi zasnovanih karakteristika i procesa u gradove, krajolike i morske pejzaže, kroz lokalno prilagođene, resursno učinkovite i sistemske intervencije.”

Rješenja zasnovana na prirodi doprinose biološkoj raznolikosti i podržavaju pružanje niza usluga ekosistema.

Šta je to Connecting Nature okvir?

Dizajniranje i implementacija rješenja zasnovanih na prirodi u razmjeru koji donosi ekonomske, ekološke i društvene koristi, dok istovremeno gradi otpornosti i doprinosi biološkoj raznolikosti je složen proces sa mnogo različitih pitanja koja treba razmotriti.

Nastaju mnoga pitanja i ona trebaju odgovore

Which are the best solutions for this area?

Who will manage this?

How will it be financed?

Who should be involved in planning, delivery and management?

How can we measure economic, ecological and social impact?

Will it support innovation and create jobs?

How can we manage change?

Even recognizing where to start can be a challenge!

Kao odgovor na ovu neizvjesnost, Connecting Nature je razvio procesni alat koji pomaže gradovima i drugim organizacijama da se kreću putem ka implementaciji rješenja zasnovanih na prirodi u velikim razmjerima:

Connecting Nature okvir. Okvir prepoznaje **tri različite faze razvoja** rješenja zasnovanog na prirodi: planiranje, isporuka i upravljanje.

U svakoj fazi postoji **sedam zasebnih elemenata** koje gradovi i drugi subjekti moraju uzeti u obzir prilikom oblikovanja svog individualnog rješenja zasnovanog na prirodi: **tehnička rješenja, upravljanje, procjena utjecaja, finansiranje, poduzetništvo, korpodukcija i reflektivno praćenje.**

Gradovi mogu odlučiti da počnu sa bilo kojim elementom Okvirnog procesa i razmatraju ostale redoslijedom koji odgovara njihovom kontekstu. Ono što proizilazi iz Okvirnog procesa je sveobuhvatan pregled od 360° svake faze razvoja rješenja zasnovanog na prirodi.

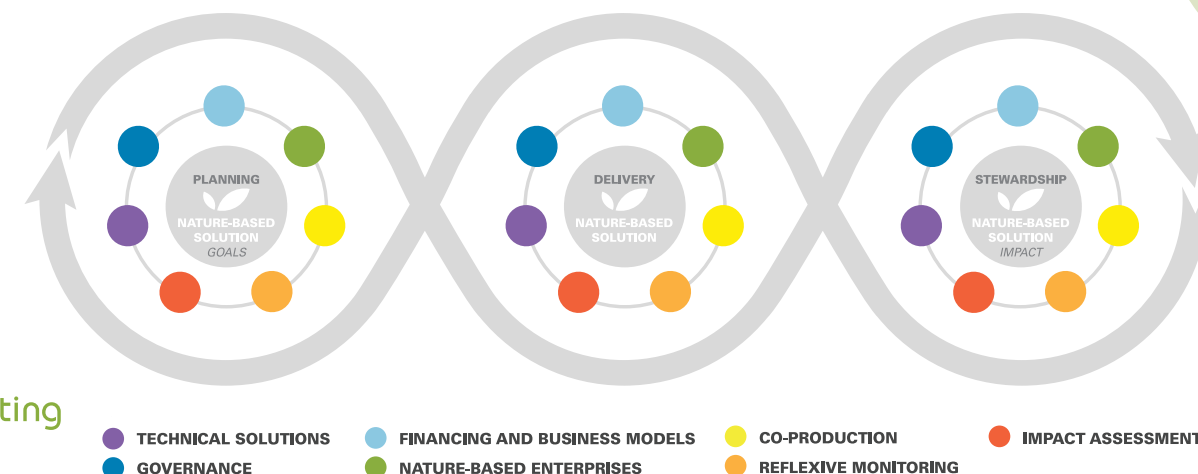
Vodiči

Kako bi Vam pomogao u razvoju Vašeg rješenja zasnovanog na prirodi, Connecting Nature je proizveo seriju vodiča. Sveukupni Connecting Nature Okvirni vodič je dobra polazna tačka. Postoji i vodič za svaki element okvirnog procesa koji opisuje korake implementacije i pruža studije slučaja koje pokazuju rad u praksi. Dostupan je i priručnik koji pokazuje korake Connecting Nature okvirnog procesa.

Svi Connecting Nature vodiči i priručnici se mogu preuzeti sa www.connectingnature.eu.

Prijevod donjeg prikaza: Planning (planiranje) Nature-Based Solution Goals (rješenje zasnovano na prirodi - ciljevi); Delivery (isporuka) Nature-Based Solution (rješenje zasnovano na prirodi); Stewardship (upravljanje) Nature-Based Solution Impact (rješenje zasnovano na prirodi - utjecaj); Technical Solutions (tehnička rješenja); Governance (upravljanje); Financing and Business Models (finansiranje i poslovni modeli); Nature-Based Enterprises (preduzeća zasnovana na prirodi); Co-Production (koprodukcija); Reflexive Monitoring (refleksivno praćenje); Impact Assessment (procjena utjecaja)

Connecting Nature Framework

2 | Šta je preduzeće zasnovano na prirodi?

Potražnja za rješenjima zasnovanim na prirodi eksponencijalno je porasla posljednjih godina jer je koncept postao široko prihvaćen i ohrabren od strane organizacija od Evropske komisije do UN-a.

Međutim, rješenja zasnovana na prirodi su kompleksna i mnoge organizacije nemaju interne mogućnosti da ih dizajniraju, isporuče i upravljaju njima. Nedavni izvještaji (UnaLab 2020) pokazali su da je pronalaženje vještih i iskusnih dobavljača glavna prepreka u širem usvajanju rješenja zasnovanih na prirodi.

Preduzeća zasnovana na prirodi mogu pomoći u suočavanju s ovim izazovom. Oni podržavaju gradove, privatni sektor i organizacije trećeg sektora u planiranju, isporuci i upravi ili upravljanju rješenjima zasnovanim na prirodi u urbanim, periurbanim (neposredno uz grad ili urbano područje) i ruralnim kontekstima. Ovaj vodič pomaže da se razjasni šta je preduzeće zasnovano na prirodi, kako pronaći vješta i iskusna preduzeća zasnovana na prirodi i kako stimulisati i podržati pokretanje, finansiranje i rast preduzeća zasnovanih na prirodi.

Preduzeća zasnovana na prirodi (PZP) koriste prirodu kao ključni element njihove ponude proizvoda/usluga.

Priroda se može koristiti direktno uzgajanjem, iskorištavanjem, žetvom ili obnavljanjem prirodnih resursa na održiv način i/ili indirektno doprinoseći planiranju, isporuci ili upravljanju održivim rješenjima zasnovanim na prirodi.

Šta je preduzeće zasnovano na prirodi?

Razlikujemo između preduzeća zasnovanih na prirodi i organizacija zasnovanih na prirodi. Polazeći od definicije EC-a, malog ili srednjeg preduzeća, preduzeća zasnovana na prirodi su nezavisni subjekti koji se bave ekonomskom aktivnošću, odnosno „prodajom proizvoda ili usluga po datoj cijeni, na datom/direktnom tržištu”. Organizacije zasnovane na prirodi slične su preduzećima zasnovanim na prirodi po tome što koriste prirodu direktno ili indirektno kao ključni element svoje ponude usluga proizvoda. Oni se razlikuju od preduzeća zasnovanih na prirodi u tome što ne smiju djelovati samostalno ili imati prihod od trgovanja kao što je to, na primjer, slučaj s nacionalnim parkovima ili rezervatima prirode.

Preduzeća zasnovana na prirodi podržavaju implementaciju politike klimatskih promjena i biološke raznolikosti, dok istovremeno stvaraju dodatne koristi za lokalne ekonomije, zajednice i širu okolinu.

Preduzeća zasnovana na prirodi su veoma raznolika. Neki primjeri uključuju:

- Pejzažni arhitekti i stručnjaci za biološku raznolikost pomažu gradovima da dizajniraju i planiraju tehničke aspekte rješenja zasnovanih na prirodi kako bi promovisali otpornost na klimu i multifunkcionalnost u svom dizajnu i pružili niz usluga ekosistema. Ovo osigurava optimalnu neto dobit za biološku raznolikost, za zajednice i za širu okolinu.

- Specijalizovani vrtlari i hortikulturni izvođači prilagođavaju žive zidove, krovove ili zelena infrastrukturna rješenja prema zahtjevima planiranja za unutrašnje i vanjske prostore.
- Preduzeća za održivo upravljanje vodama i otpadnim vodama koriste prirodu u planiranju i isporuci isplativih rješenja kao što su održivi sistemi odvodnje i postrojenja za tretman otpadnih voda fitoremedijacije.
- Održiva poljoprivreda, održivo šumarstvo i održiva turistička preduzeća koriste prirodu na odgovoran način da podrže nove poslovne modele, često podržavajući razvoj novih vještina i otvaranje novih radnih mjesta u ruralnim i prigradskim kontekstima.
- Novi modeli upravljanja olakšavaju pojavu firmi koje su od interesa za zajednicu i drugih oblika društvenih preduzeća koja se uspostavljaju kako bi preuzela dugoročnu upravu, upravljanje i održavanje rješenja zasnovanih na prirodi kao što su bašte i parkovi u zajednici.
- Novi talas firmi pametnih tehnologija koristi satelitske podatke, senzore i softver za modeliranje za bolje planiranje i praćenje rješenja zasnovanih na prirodi.

Tipologija preduzeća zasnovanih na prirodi:

Direktna upotreba prirode	
Sektor	Podsektor
Stvaranje, obnova i upravljanje ekosistemom	Ekološka obnova i obnova pejzaža Očuvanje i upravljanje ekosistemom Očuvanje biološke raznolikosti Pošumljavanje Obnova morskog i slatkovodnog ekosistema Očuvanje i upravljanje morskim i slatkovodnim ekosistemom
Rješenja zasnovana na prirodi za zelene zgrade	Živi zeleni krovovi i fasade Živi zeleni zid u zatvorenom prostoru Živi zeleni zid na otvorenom prostoru
Rješenja zasnovana na prirodi za javnost i urbane prostore	Zelene površine, parkovi i bašte Zelena infrastruktura Upravljanje zelenim površinama Urbano šumarstvo Projekti urbane regeneracije
Rješenja zasnovana na prirodi za upravljanje i tretman voda	Upravljanje prirodnim poplavama i površinskim vodama Urbana zelena i plava infrastruktura Urbano upravljanje vodama Upravljanje otpadnim vodama
Održiva poljoprivreda i proizvodnja hrane	Agrošumarstvo Pčelarstvo Hortikultura Poboljšanje biljaka i zemlje Regenerativna poljoprivreda
Održivo šumarstvo i biomaterijali	Održivo šumarstvo Biomaterijali za gradnju Biomaterijali za konzerviranje hrane
Održivi turizam, zdravlje i dobrobit	Rješenja zasnovana na prirodi za zdravlje i dobrobit Agroturizam Eko-turizam i turizam zasnovan na prirodi Šumarski turizam
Indirektna upotreba prirode	
Savjetodavne usluge	Biološka raznolikost i ekosistemi Dizajn i planiranje urbanog ozelenjavanja Pejzažna arhitektura Upravljanje vodama Angažovanje zajednice za rješenja zasnovana na prirodi
Obrazovne, istraživačke i inovacijske aktivnosti	Ekološka istraživanja Obrazovanje ekološke svijesti Istraživački i inovativni projekti Stručna obuka i obuka vještina
Finansijske usluge	Naplata/uklanjanje vodika Ulaganje u biodiverzitet i očuvanje Računovodstvo prirodnog kapitala
Pametna tehnologija, praćenje i procjena RZP	Pametna tehnološka rješenja za RZP Praćenje okoliša Prostorni alati za okoliš

Izvor: Kooijman, E.D.; McQuaid, S.; Rhodes, M.L.; Collier M.J.; Pilla, F. (2021) "Inovacija sa prirodom: od rješenja zasnovanih na prirodi do preduzeća zasnovanih na prirodi." Predstoji.

Ova tipologija je zasnovana na nalazima pregleda literature i ankete sprovedene 2020. godine. Za dodatne informacije o anketi i istraživačkim publikacijama posjetite <https://connectingnature.eu/innovations/nature-based-enterprises>

Kako pronaći preduzeća zasnovana na prirodi?

Kako je koncept rješenja zasnovanih na prirodi, a samim tim i preduzeća zasnovanih na prirodi, još uvijek relativno nov, razumijevanje šta jeste, a šta nije preduzeće zasnovano na prirodi može biti teško. Organizacije javnog i privatnog sektora koje žele nabaviti rješenja zasnovana na prirodi često ne znaju odakle da počnu. Postoji veliki stepen neizvjesnosti u pogledu nivoa vještina i iskustva potrebnih za planiranje, isporuku i upravljanje rješenjima zasnovanim na prirodi i standardima koji funkcionišu u ovom industrijskom sektoru. Sektor je veoma fragmentovan i može biti teško doći do preduzeća zasnovanih na prirodi. Također može biti teško za privatni i javni sektor da implementuju rješenja zasnovana na prirodi i iskoriste nove mogućnosti. Kako bismo odgovorili na ovaj izazov, razvijena je Connecting Nature platforma za preduzeća sa pet ključnih ciljeva:

1. Povežite kupce sa vještim i iskusnim dobavljačima rješenja zasnovanih na prirodi.

Connecting Nature platforma za preduzeća ima za cilj da podstakne nove ideje za rješenja zasnovana na prirodi u ranoj fazi razvoja koncepta, čime se povećava kvalitet i raznovrsnost intervencija.

Gradska vijeća ili privatne firme koje traže inspiraciju zasnovanu na prirodi u fazi prije tendera mogu objaviti otvoreni izazov na platformi i dobiti neke ideje od različitih interesnih zajednica.

Kupci sa završenim tenderima ili mogućnostima posla ili kupci bilo koje druge vrste jasno definisane prilike mogu ovo objaviti u odjeljku za mogućnosti platforme kako bi dobili pojedinačne odgovore od preduzeća zasnovanih na prirodi.

Studija slučaja preduzeća zasnovanog na prirodi: Helix Pflanzensysteme GmbH

Helix Pflanzensysteme je pionir u razvoju rješenja zasnovanih na prirodi. Stvara proizvode poput zelenih zidova koji pružaju rješenja za uređenje okoliša, dvorišta i fasade zgrada, smanjujući utjecaj buke i upijajući prašinu i zagađivače.

Slika: Helix Pflanzensysteme GmbH

Silvia Weidenbacher iz lokalne uprave regije Stuttgart opisala je rješenja Helix Pflanzensysteme-a kao „uvjerljive primjere rješenja zasnovanih na prirodi sa inherentnim višenamjenskim prednostima. Zeleni zidovi i zeleni krovovi mogu ublažiti toplotni stres u gradovima; oni pozitivno doprinose urbanoj biološkoj raznolikosti i mogu smanjiti oticanje atmosferskih voda. Oba se mogu instalirati u gusto izgrađenom okruženju i na taj način mogu efikasno doprinijeti urbanoj otpornosti.”

2. Povežite se s najnovijim razvojem industrije i predstavite lidere u industriji.

The Connecting Nature platforma za preduzeća ima za cilj da prikaže najbolju praksu u industriji. Preduzeća zasnovana na prirodi povezana su sa akademskim i tehnološkim partnerima kako bi podigla opću svijest i znanje o inovacijama i postojećim standardima kvaliteta u ovom industrijskom sektoru.

3. Povežite zajednice istomišljenika.

Okupljanje specijalizovanih zajednica preduzeća zasnovanih na prirodi je srž platforme. Svaku zajednicu moderira lider u industriji, neka vrsta ambasadora preduzeća, koji nastoji da podigne svijest o prednostima i rizicima rješenja zasnovanih na prirodi i podijeli obuku i mogućnosti specifične za sektor.

Tekst desno: Dobrodošli na Connecting Nature platformu za preduzeća

4. Povežite se sa mogućnostima finansiranja

Od mogućnosti grantova do investicionih obuka i mogućnosti, Connecting platforma za preduzeća skreće pažnju potencijalnim partnerima i investitorima na preduzeća zasnovana na prirodi, uključujući nekonvencionalne partnere iz drugih sektora. Mnoge mogućnosti finansiranja za rješenja zasnovana na prirodi uključuju agencije i organizacije iz različitih sektora i različitih obima.

Mogućnosti finansiranja mogu donijeti prilike za saradnju za preduzeća sa lokalnom,

regionalnom i nacionalnom administracijom, kao i istraživačke partnere i civilno društvo. Platforma podstiče preduzeća i kreatore politike da se zajedno angažuju i eksperimentišu sa novim, inovativnim modelima poslovanja i finansiranja.

5. Povežite se i van mreže!

Povezivanje na mreži je odlično, ali susret licem u lice je još bolji! Zajednice od interesa će biti pozvane da se okupe u nizu vanmrežnih događaja za podizanje svijesti, zajedničko učenje, obuku i ulaganja.

Da biste se povezali sa preduzećima zasnovanim na prirodi, posjetite **Connecting Nature Enterprise** platformu na www.naturebasedenterprise.eu ili www.connectingnature.eu

3 | Podrška preduzećima zasnovanim na prirodi

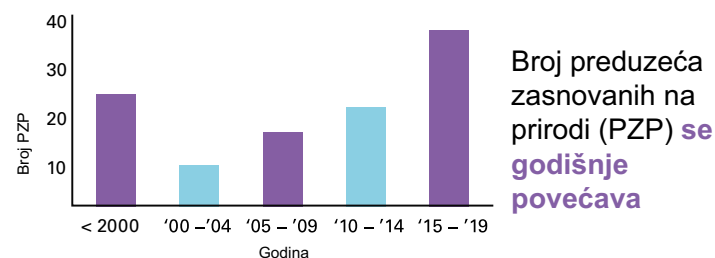
Preduzeća zasnovana na prirodi daju ekonomsku vrijednost razvijanjem novih vještina, stimuliranjem inovacija i stvaranjem novih radnih mjesta u lokalnim ekonomijama. Ovaj dio vodiča ima za cilj:

- Povećati razumijevanje šire vrijednosti preduzeća zasnovanih na prirodi;
- Podići svijest o specifičnim izazovima i mogućnostima sa kojima se suočavaju preduzeća zasnovana na prirodi;
- Predložiti korake koji se mogu poduzeti za stimulisanje pokretanja i rasta preduzeća zasnovanih na prirodi

Zašto podržati preduzeća zasnovana na prirodi?

Kao odgovor na povećanu potražnju na tržištu za proizvodima i uslugama koje se odnose na rješenja zasnovana na prirodi, istraživanje Connecting Nature od 148 preduzeća baziranih na prirodi, pokazalo je da se posljednjih godina pojavljuje sve veći broj preduzeća kako bi zadovoljili ovu potražnju (vidi Prikaz 1).

Prikaz 1

Preduzeća zasnovana na prirodi stvaraju značajnu ekološku i društvenu vrijednost od povećanja biološke raznolikosti i poboljšanja kvalitete zraka i vode do doprinosa zdravlju i dobrobiti zajednica (vidi Prikaz 2).

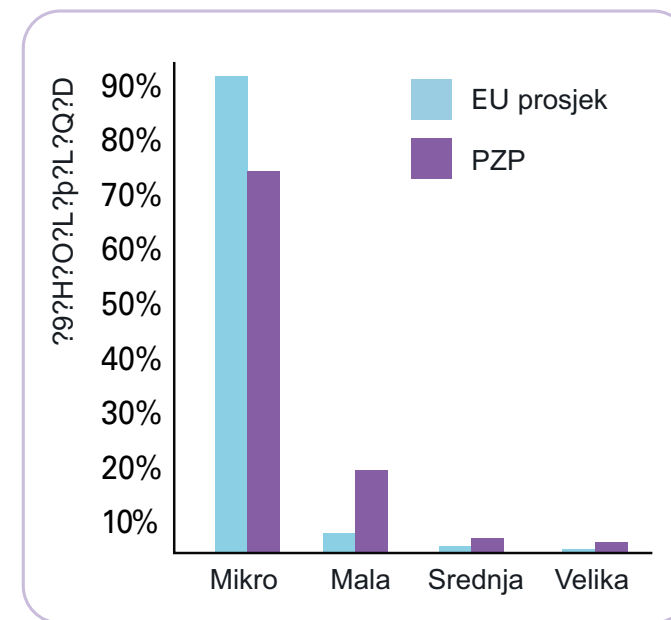
Prikaz 2

Preduzeća zasnovana na prirodi također doprinose značajno vrijednosti lokalnim ekonomijama.

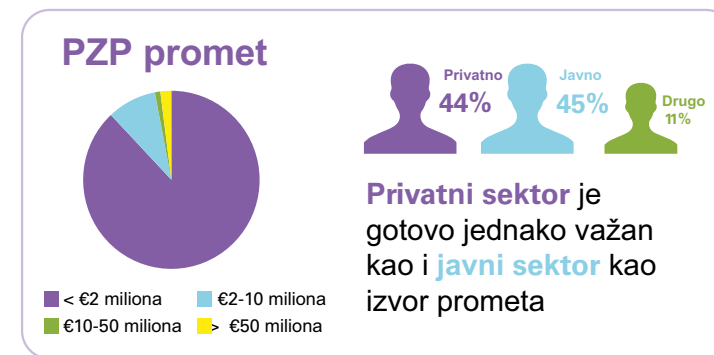
Istraživanje Connecting Nature preduzeća zasnovanih na prirodi, iz 2020. godine, pokazuje da preduzeća zasnovana na prirodi obično zapošljavaju više ljudi od prosječnih evropskih malih i srednjih preduzeća (MSP) (vidi Prikaz 3). Među ispitanicima u istraživanju značajno je manje mikro preduzeća (koja zapošljavaju manje od 10 ljudi) i značajno više malih preduzeća (koja zapošljavaju 10 do 49 zaposlenih) u poređenju sa prosjekom EU.

Prikaz 3

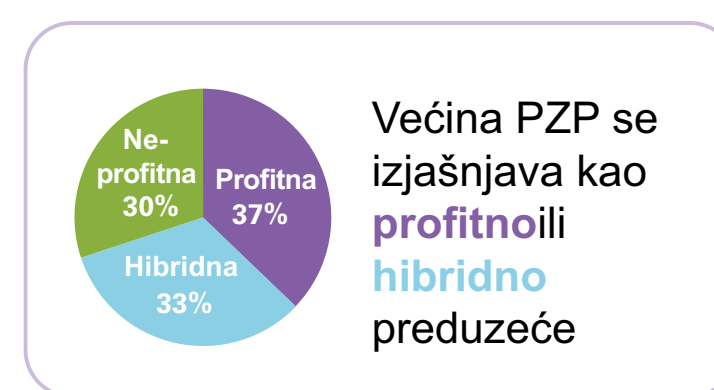
Većina preduzeća zasnovanih na prirodi ostvaruje manje od 2 miliona eura prometa. Manjina ostvaruje 2-10 miliona eura prometa, a vrlo mali broj ima promet veći od 50 miliona eura. Zanimljivo je da je privatni sektor gotovo jednako važan kao i javni sektor u smislu izvora prometa. Ovaj nalaz pokazuje važnost privatnog sektora u ulaganju u rješenja zasnovana na prirodi. Za razliku od toga, treći sektor je manje značajan izvor prometa za preduzeća zasnovana na prirodi.

Prikaz 5

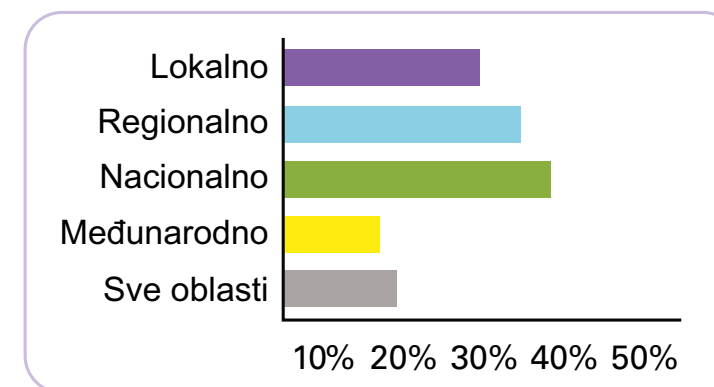
Podaci ankete također pokazuju da se većina preduzeća zasnovanih na prirodi izjašnjava kao profitno ili hibridno preduzeće, a ne kao neprofitno.

Prikaz 4

Konačno, podaci istraživanja pokazuju da većina PZP-ova posluje na lokalnom, regionalnom ili nacionalnom nivou. Nešto manje od 20% posluje na međunarodnom nivou.

Prikaz 6

Studija slučaja: Malaga

Grad Malaga se tradicionalno oslanja na niskokvalifikovane, neodržive industrijske sektore kao što su konvencionalni turizam i građevinarstvo. Malaga značajno ulaže u rješenja zasnovana na prirodi za mnoge klimatske promjene i društvene izazove sa kojima se suočava kao grad. Kao dio ovog pristupa, grad uspostavlja strategiju preduzetništva zasnovanu na prirodi putem klastera lokalnih preduzeća i aktera zasnovanih na prirodi kako bi

stimulisao i podržao njihov dalji rast, razmjenjivao informacije o inovacijama, podizao svijest šire javnosti o proizvodima i uslugama i otvaranju novih radnih mjesta. Ovo je strategija „od koje svi nešto dobiju“ za grad: ona potiče pokretanje i rast održivih poduzeća koja zauzvrat pomažu gradu da planira, isporuči i upravlja rješenjima koja su zasnovana na prirodi. Ova preduzeća zasnovana na prirodi ne samo da stvaraju čistija radna mesta, već po svojoj prirodi doprinose i boljoj životnoj sredini i poboljšanju zdravlja i dobrobiti građana.

Specifični izazovi i podsticaji

Izazovi sa kojima se suočavaju preduzeća zasnovana na prirodi

Glavne 3 vanjske prepreke

- Nedostatak svijesti o rješenjima zasnovanim na prirodi među donosiocima odluka
- Nedostatak fokusa na ekološke kriterije u javnim nabavkama
- Nedostatak zajedničkih politika za podršku rješenjima zasnovanim na prirodi u cijelom javnom sektoru

Istraživanje Connecting Nature pokazuje da se preduzeća zasnovana na prirodi suočavaju sa specifičnim izazovima za pokretanje i rast sa kojima se ne suočavaju druge vrste preduzeća. Na primjer, oni se susreću s općim nedostatkom svijesti o rješenjima zasnovanim na prirodi i višestrukim koristima koje stvaraju, što zauzvrat dovodi do nedostatka podrške i finansiranja na nivou odlučivanja u javnim i privatnim organizacijama.

Procesi javnih nabavki možda još uvijek nisu adekvatno obuhvatili višestruke prednosti rješenja zasnovanih na prirodi. Konvencionalni pristupi isplativosti mogu propustiti da uzmu u obzir nenovčane koristi rješenja zasnovanih na prirodi, posebno njihov doprinos životnoj sredini, ali i indirektno koristi vezane za zdravlje i dobrobit ljudi.

Kako bi se ostvario maksimalan učinak rješenja zasnovanih na prirodi, potrebna je saradnja u više sektora i agencija, poput onih u oblastima zdravstva, okoliša, ekonomskih i socijalnih usluga, da spomenemo samo neke. Nedostatak takvih zajedničkih politika identifikovan je kao glavna vanjska prepreka formiranju i rastu preduzeća zasnovanih na prirodi.

Glavne 3 unutrašnje prepreke

- Nedostatak finansija
- Nedostatak znanja o tome kako mjeriti uticaj
- Nedostatak finansija/znanja za istraživanje i razvoj

Neke od internih prepreka pokretanju i rastu sa kojima se suočavaju preduzeća zasnovana na prirodi slične su onima sa kojima se suočavaju preduzeća u drugim sektorima. Nedostatak finansiranja za pokretanje i rast uobičajena je prepreka za mnoge organizacije. Neke unutrašnje prepreke su specifičnije za preduzeća zasnovana na prirodi, kao što je nedostatak znanja o tome kako da se izmjeri uticaj. Ovo je posebno izazovno kada je u pitanju mjerenje nenovčanog uticaja rješenja zasnovanih na prirodi, kao na primjer doprinos rješenja zasnovanog na prirodi zdravlju i dobrobiti ili smanjenju zagađenja zraka. Sposobnost mjerenja uticaja sve više zahtijeva sve vrste investitora – javni, privatni i uticajni investitori. Pored toga, preduzeća zasnovana na prirodi identifikovala su nedostatak kapaciteta (u smislu finansija/znanja) za rješavanje problema istraživanja i razvoja kao prepreke za rast.

Glavna 3 podsticaja

- Jaka partnerstva/mreže u sektoru
- Pristup obrazovanju, razvoj vještina
- Dokaz o djelotvornosti rješenja zasnovanih na prirodi

Podsticaji

Preduzeća zasnovana na prirodi identifikovala su snažna partnerstva i mreže unutar sektora kao potencijalni pokretač rasta zajedno sa pristupom obrazovanju i razvoju vještina. Vezano za unutrašnje i vanjske prepreke, ključni faktor za uspjeh je sposobnost preduzeća da pruži dokaze o efikasnosti rješenja zasnovanog na prirodi koje ono pruža.

Program Stiemer Deals – Povezivanje preduzetništva sa prirodom

Grad Genk u Belgiji razvija rješenje velikih razmjera zasnovano na prirodi za rješavanje zapuštene doline rijeke duge 8 km koja prolazi kroz grad i koja pati od lošeg kvaliteta vode. Prvobitno dizajnirani kao prostorno rješenje, ciljevi doline Stiemer prošireni su kako bi se razmotrio potencijal prirode da inspiriše preduzetništvo.

Kako bi podržao ovaj cilj, grad Genk je pilotirao program Stiemer Deals, okvir za zajedničko financiranje i upravljanje, kako bi stimulirao i podržao nove projekte koji iskorištavaju prirodni potencijal doline Stiemer. Stiemer Deals pokriva velike projekte kao što je saradnja od više miliona eura sa nevladinim akterima za zaštitu prirode, za razvoj lokaliteta duž dolina rijeke i projekte mnogo manjih razmjera kao što je saradnja sa lokalnim prehrambenim preduzetnicima i društvenim preduzećima na razvoju novih okusa sladoleda i proizvoda od meda koji su ovdje predstavljani.

Program Stiemer Deals koordinira posvećeni službenik u Odjeljenju za životnu sredinu i održivi razvoj. Ovaj službenik razvija i implementira individualni Stiemer dogovor za svaku priliku, usklađujući svaku priliku sa općim Stiemerovim ciljevima, pojašnjavajući doprinose obje strane (kao što su, na primjer, finansiranje ili promocija koje treba da pruži grad i ulaganje vremena koje treba da isporuče preduzetnici) i identifikovanje i

praćenje očekivanih rezultata kao što su, na primjer, inovacije proizvoda.

Pilot Stiemer Deal-a je ocijenjen kao veliki uspjeh sa 16 dogovorenih ugovora. Kao rezultat toga, službeni program Stiemer Deals pokrenut je u septembru 2020. godine.

Istaknuto: Crème Le Lis & Nostalgie je socijalno poduzeće koje zapošljava osobe s autizmom u razvoju inovativnih novih ukusa sladoleda za prodaju u njihovom kafiću i slastičarnici u blizini šetališta Stiemer Valley. Vlasnik, Kaat, bio je jedan od prvih lokalnih poduzeća koji je potpisao ugovor sa Stiemerom koji je vodio razvoju tradicionalnog sladoleda na bazi jogurta, karameliziranih zobnih pahuljica i meda direktno iz doline Stiemer. Uz podršku Grada Genka u brendiranju i promociji novog sladoleda, te uz povećan broj turista i lokalnog stanovništva koji dolaze u to područje, rezultat će biti novi kupci za ovaj lokalni biznis koji stvara održive društvene i ekonomske koristi.

Kako podržati preduzeća zasnovana na prirodi?

Kombinujući ono što znamo o karakteristikama preduzeća zasnovanih na prirodi sa preprekama i faktorima koji omogućavaju rast, u Connecting Nature predlažemo holistički pristup u tri koraka za gradove ili agencije javnog sektora sa ciljem stimulisanja pokretanja i rasta preduzeća zasnovanih na prirodi. Ovaj pristup pilotiraju partnerski gradovi Connecting Nature, odnosno Poznań (PL), Genk (BE), Glasgow (UK), Malaga (ES), A Coruña (ES), Ioannina (GR), Pavlos Melas (GR), Nicosia (CY), Bologna (IT), Burgas (BU) i Sarajevo (BA), a njihova iskustva će biti naširoko podijeljena kroz program UrbanByNature.

Korak 1 – Svjesnost i strateško usklađivanje

Nedostatak svijesti o višestrukim prednostima rješenja zasnovanih na prirodi dovodi do nedostatka podrške i finansiranja, što zauzvrat ograničava potražnju za proizvodima i uslugama preduzeća zasnovanih na prirodi. I obrnuto je tačno; povećana svijest vodi povećanom finansiranju i povećanju potražnje. Dakle, kako podići svijest?

U javnom sektoru, dobar prvi korak je da razmotrite kako rješenja zasnovana na prirodi mogu podržati strateške ciljeve vašeg grada ili zajednice kako su navedeni u planovima grada ili drugim dokumentima strateškog planiranja. Uobičajeno je da se rješenja zasnovana na prirodi mogu uskladiti s višestrukim ciljevima – društvenim, ekonomskim i ekološkim. Rješenja zasnovana na prirodi također su usklađena s globalnim okvirima kao što su ciljevi održivog razvoja UN-a. **Connecting Nature vodič o upravljanju** pruža odličan uvod u opravdavanje rješenja zasnovanih na prirodi usklađujući ih sa širim ciljevima grada. Osiguravanje svijesti među političkim liderima i šefovima odjela za rješenja zasnovana na prirodi općenito, i konkretnije vrijednosti koju preduzeća zasnovana na prirodi mogu stvoriti u isporuci ovih rješenja, od najveće je važnosti. **Vodič za procjenu utjecaja** je također od pomoći u smislu pružanja liste prednosti rješenja zasnovanih na prirodi, a **Vodič za tehnička rješenja**

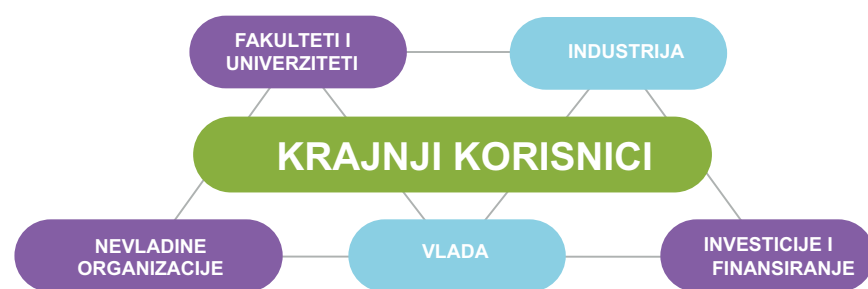
je koristan u razvijanju temeljnog razumijevanja lokalnog konteksta. Kreatori politike, praktičari, platforme kao što je Connecting Nature Enterprise Platform i industrijska tijela kao što su građevinske federacije, mogu igrati važnu ulogu u podizanju šire svijesti o rješenjima zasnovanim na prirodi i preduzećima zasnovanim na prirodi među privatnim i organizacijama trećeg sektora.

Korak 2 - Izgradnja saveza

Rješavanje unutrašnjih i vanjskih prepreka sa kojima se suočavaju preduzeća zasnovana na prirodi će zahtijevati podršku i stručnost široke koalicije stručnjaka. Određivanje potrebne stručnosti i izgradnja strateških saveza je važan korak. Važno je uključiti preduzeća zasnovana na prirodi direktno u ovaj proces kako bi se osiguralo da planirane mjere podrške zadovoljavaju njihove stvarne potrebe.

Connecting Nature preporučuje otvoreni i inovativni pristup koji uključuje širok spektar zainteresovanih strana u inovacijskom ekosistemu u razvoju plana za podršku preduzećima zasnovanim na prirodi. **Vodič za koprodukciju Connecting Nature** pruža korisne smjernice o tome kako osnažiti više aktera da sarađuju u izgradnji zajedničke vizije i plana,

Inovacijski ekosistem

Dvostruko više preduzeća zasnovanih na prirodi veruje da će **Covid-19** na njih uticati negativno, a ne pozitivno.

Također je važno razmotriti uticaj velikih tržišnih šokova kao što je Covid-19 na sektor preduzeća zasnovanih na prirodi. Iako je ova kriza dovela do povećane svijesti o vrijednosti rješenja zasnovanih na prirodi, mnoga preduzeća zasnovana na prirodi otkrila su da su tenderi i ugovori kratkoročno zamrznuti. S obzirom na pritisak na javno finansiranje koji proizlazi iz Covid-19, buduće finansiranje rješenja zasnovanih na prirodi treba biti prioritet.

uključujući građane i preduzeća, akademike, tehničare, kreatore politike, lokalne vlade i nevladine organizacije.

Izgradnja tržišne potražnje javnog sektora za rješenjima zasnovanim na prirodi će zahtijevati međudjeljku saradnju i promjene trenutnih procedura nabavke u javnom sektoru kako bi se stavio veći naglasak na nenovčane prednosti rješenja zasnovanih na prirodi. Ne treba potcjenjivati vrijeme i političku volju koji su potrebni da se izvrši ovakva sistemska promjena.

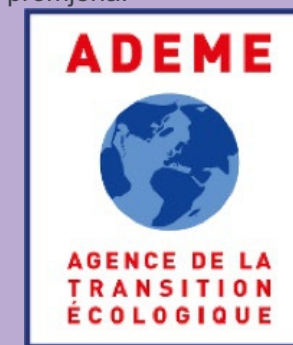
Savezi sa potencijalnim finansijerima

Rješavanje unutrašnjih prepreka kao što je nedostatak pristupa finansiranju pokretanja ili rasta za preduzeća zasnovana na prirodi može imati koristi od saradnje između agencija javnog sektora i postojećih finansijskih institucija koje imaju iskustva u rješavanju ovog izazova u drugim sektorima. S obzirom na nedavnu pojavu sektora preduzeća zasnovanog na prirodi, za očekivati je da će nivoi svijesti među finansijskim tijelima biti niski i da će biti potrebno poduzeti specifične akcije za podizanje svijesti i angažman. Posebnu pažnju treba posvetiti uticajnim investitorima.

Studija slučaja: ADEME, rani lider u podršci preduzećima zasnovanim na prirodi

U Francuskoj, ADEME, nacionalna agencija za okoliš i energiju odgovorna za ekološku tranziciju, provodi studiju 2020. godine o tome kako ispuniti potražnju tržišta za rješenjima za prilagođavanje klimatskim promjenama zasnovanim na prirodi. ADEME je pozvao na preporuke o mjerama koje se mogu postaviti za podršku razvoju ovog sektora.

ADEME ima iskustvo u podršci drugim sektorima kao što je poljoprivreda da se prilagode izazovima i prilikama klimatskih promjena.

Savezi za bolje mjerenje uticaja

Da bi se povećala potražnja i svijest na tržištu, posebna pažnja treba biti usmjerena na mjerenje uticaja rješenja zasnovanih na prirodi.

Connecting Nature Priručnik za procjenu uticaja pruža onima koji planiraju, kao i donosiocima odluka, podršku da izgrade čvrsto razumijevanje uticaja, zasnovanih na dokazima, rješenja zasnovanih na prirodi. Potrebno je uspostaviti stručnu obuku i programe podrške za dobavljače rješenja zasnovanih na prirodi kako bi se osiguralo da ispunjavaju zahtjeve onih koji planiraju i donosilaca odluka. Izgradnja zajednica prakse (grupe ljudi koje se okupljaju da grade i dijele znanje) na nacionalnom i međunarodnom nivou pomoći će da se olakša razmjena i razvoj znanja. Programi izgradnje kapaciteta i razmjene znanja kao što je UrbanByNature i platforme kao što je Connecting Nature platforma za preduzeća, će također igrati važnu ulogu u formiranju saveza.

Korak 3 – Planiranje, implementacija i praćenje prilagođenog programa podrške

Ko će voditi planiranje, implementaciju i praćenje prilagođenog programa podrške za preduzeća zasnovana na prirodi? Ovo je očigledno pitanje, ali nije uvijek lako odgovoriti. U cijelom javnom sektoru, znanje i odgovornost za rješenja zasnovana na prirodi obično leži na specifičnim odjelima ili agencijama koje često posjeduju stručno tehničko znanje. Neuobičajeno je, ali nije nepoznato da takva odjeljenja ili agencije vode podršku razvoju preduzeća zasnovanih na prirodi kako bi se zadovoljile zahtjeve tržišta (vidi studiju slučaja ADEME). Češće, odgovornost za podršku preduzećima leži na drugim specijalizovanim agencijama za razvoj poslovanja koje često imaju malo ili nimalo znanja o specifičnostima rešenja zasnovanih na prirodi. Dakle, ko bi trebao voditi u podršci preduzećima koja se temelje na prirodi? U idealnom slučaju ovo bi bilo odjeljenje sa međusektorskim odgovornostima koje bi odgovaralo direktno gradonačelniku ili izvršnom direktoru, ali to nije uvijek moguće.

Bez obzira na to kojem odjelu ili agenciji je dodijeljena odgovornost za podršku preduzećima zasnovanim na prirodi, jasno je da će im također biti potrebna podrška visokog nivoa od drugih odjela ili agencija kako bi se osiguralo postizanje višestrukih uticaja rješenja zasnovanih na prirodi. Nivo finansiranja i resursa potrebnih za podizanje svijesti, ponude i potražnje u ovom novom tržišnom sektoru ne treba potcijeniti.

Važnost prilagođenog programa podrške

Specifične mjere koje će se uvesti za podršku preduzećima zasnovanim na prirodi, razlikovati će se ovisno o svakom kontekstu. U slučaju Stiemer Deals grada Genka, široki okvir podrške olakšao je razvoj manjih, prilagođenijih i individualnih dogovora sa većim brojem pojedinačnih zainteresovanih strana. Ključ uspjeha ovog okvira bilo je usklađivanje ciljeva sudionika sa općim strateškim ciljevima grada i pojašnjavanje onoga što bi svaki grad i dionička strana doprinijeli. Na gradskoj strani, postavljen je posvećeni službenik koji će pomagati zainteresovanim stranama da se snalaze u sistemu i da prilagode postojeću finansijsku i tehničku podršku kako bi se zadovoljile potrebe zainteresovanih strana. Sa strane zainteresovanih strana, one se jasno obavezuju da će uložiti svoje vrijeme i resurse u projekat.

Program poslovne podrške ARENA u Londonu (pogledajte dolje), primjer je programa poslovne podrške sa vrlo jasnim fokusom na podršku inovacijama proizvoda i usluga u oblasti rješenja zasnovanih na prirodi i efikasnosti resursa. Kroz saradnju sa univerzitetskim partnerom, ovaj program podrške je u mogućnosti pružiti tehničku podršku i pomoć u aspektima kao što je mjerenje uticaja, što je identifikovano kao glavna prepreka za preduzeća zasnovana na prirodi.

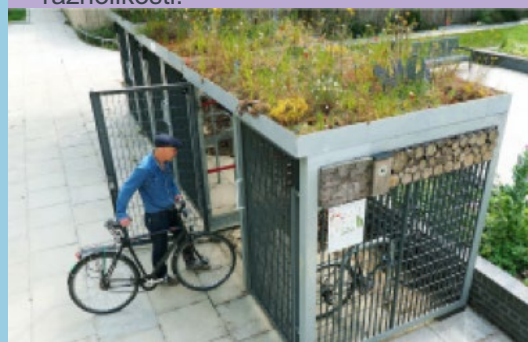
Da biste se povezali sa preduzećima zasnovanim na prirodi, posjetite **Connecting Nature Enterprise** platformu na www.naturebasedenterprise.eu ili www.connectingnature.eu

Studija slučaja: Program poslovne podrške ARENA za rješenja zasnovana na prirodi

Na osnovu saradnje razvijene u okviru EU FP7 projekta TURAS (Tranzicija ka urbanoj otpornosti i održivosti), ARENA je trogodišnji Londonski Evropski fond za regionalni razvoj (ERDF), kofinansiran program poslovne podrške koji vodi University of East London Institut za održiva istraživanja u partnerstvu sa Barking Riverside Ltd. ARENA podržava londonske start-upove, spin-oute, mala i srednja preduzeća i velika preduzeća koja žele razviti i komercijalizovati svoje inovativne

ideje, proizvode i usluge u oblastima rješenja zasnovanih na prirodi i efikasnosti resursa za urbanu otpornost. Korisnici ARENE dobijaju besplatnu stručnosti i savjete po mjeri. ARENA tim stručnjaka iz predmetne oblasti, istraživača i praktičara inovacija, pruža podršku sa znanjem o tržištu i mrežama, istraživanju i razvoju, demonstracionim ispitivanjima i procjenama, promociji i izlaganju, uvođenju na tržište i podršci za nabavku. Sa preko 20 već prijavljenih preduzeća, podrška preduzećima zasnovanim na prirodi fokusirana je na razvoj partnerstava i mreža, podržavajući razvoj vještina i pružajući dokaze o efikasnosti rješenja zasnovanih na prirodi.

Istaknuto: Green Roof Shelters Ltd je jedan od biznisa koje podržava ARENA. Ova firma razvija inovativne načine za obnavljanje biološke raznolikosti u urbanim područjima visoke gustoće kroz konverziju generičke sive infrastrukture, kao što su poklopci za smeće, bicikli, skloništa i kontejneri za transport u rješenja zasnovana na prirodi. ARENA tim prati ove proizvode na licu mjesta kako bi pružio dokaze o njihovoj efikasnosti u generiranju neto dobiti po pitanju biološke raznolikosti.

Mjerenje uticaja

Kao dio koraka 3, mjerenje uticaja treba uzeti u obzir na više nivoa – na nivou pojedinačnog preduzeća zasnovanog na prirodi u odnosu na konkretan proizvod ili uslugu koju pruža i na nivou cjelokupnog rješenja zasnovanog na prirodi, što će vjerovatno uključiti više komponentnih dijelova koji obezbjeđuju različiti interni i eksterni dobavljači.

Također je važno mjeriti uspjeh programa podrške koji se pruža. Indikatore uticaja, i kvantitativne i kvalitativne, treba uzeti u obzir u fazi planiranja i prikupljati podatke tokom procesa o pokazateljima kao što su broj upita, broj podržanih preduzeća, rezultati u smislu inovacija proizvoda ili usluga, uticaj na poslovno poverenje, doprinos ukupnim strateškim ciljevima i tako dalje.

Vodeća pitanja u planiranju programa za podršku preduzećima zasnovanim na prirodi

1. Koji su ciljevi plana podrške preduzeću zasnovanom na prirodi? Kako su oni usklađeni sa širim strateškim ciljevima, posebno sa implementacijom velikih razmjera rješenja zasnovanih na prirodi?
2. Ko treba biti uključen u realizaciju ovog plana? Kako će biti uključeni sudionici inovacijskog ekosistema?
3. Ko će voditi planiranje, razvoj i praćenje? Da li je dodijeljen adekvatan budžet i sredstva za pilotiranje ili punu implementaciju?
4. Koje konkretne mjere podrške će biti uspostavljene na lokalnom nivou kako bi se odgovorilo na izazove i mogućnosti? Kako će se to povezati sa nacionalnim ili međunarodnim mjerama i platformama podrške?
5. Kako će se mjeriti uspjeh? Koji su indikatori uticaja?

3 | Dodatni resursi

Preduzeće zasnovano na prirodi je nova oblast istraživanja i prakse sa mnogim studijama koje su trenutno u toku. Iz ovog razloga, ima malo resursa. Ovdje su navedene neke korisne polazne tačke za dalje informacije:

Connecting Nature platforma za preduzeća

- Ovo tržište za povezivanje kupaca i dobavljača rješenja zasnovanih na prirodi će biti dostupno od oktobra 2020. godine: <https://naturebasedenterprise.eu> <https://connectingnature.eu>

Uvodni webinar:

- UrbanByNature webinar o preduzetništvu zasnovanom na prirodi <https://www.youtube.com/watch?v=5g5OmEXinKw>

Connecting Nature istraživačke publikacije:

- Kooijman, E.D.; McQuaid, S.; Rhodes, M.L.; Collier M.J.; Pilla, F. (2021) **“Inovacija s prirodom: od rješenja zasnovanih na prirodi do preduzeća zasnovanih na prirodi”**. Predstojeća.
- McQuaid, S.; Kooijman, E.D.; Rhodes, M.L.; Cannon, S (2021) **“Preduzeća zasnovana na prirodi: prepreke i faktori rasta”**. Predstojeća.

Druga korisna dokumentacija:

- Burch, S, Andrachuk, M, Carey, D, Frantzeskaki, N, Schroeder, H, Mischkowski, N, i Loorbach, D (2016). Upravljanje i ubrzavanje transformativnog preduzetništva: istraživanje potencijala za inovacije malih preduzeća na tranziciji urbane održivosti. Trenutno mišljenje o održivosti okoliša, 22, 26–32. <https://doi.org/10.1016/j.cosust.2017.04.002>

- Eggermont, H, Balian, E, Azevedo, JMN, Beumer, V, Brodin, T, Claudet, J, ... Le Roux, X (2015). Rešenja zasnovana na prirodi: Novi uticaj na upravljanje životnom sredinom i istraživanje u Evropi. GAIA, Vol. 24, pp. 243–248. <https://doi.org/10.14512/gaia.24.4.9>
 - Frantzeskaki, N, McPhearson, T, Collier, MJ, Kendal, D, Bulkeley, H, Dumitru, A, ... Pint. r, L (2019). Rješenja zasnovana na prirodi za prilagođavanje urbanim klimatskim promjenama: povezivanje zajednica nauke, politike i prakse za donošenje odluka zasnovanih na dokazima. BioScience, 69(6), 455–466. <https://doi.org/10.1093/biosci/biz042>
 - Sarabi, Han, Romme, Vries, & Wendling (2019). Ključni pokretači i prepreke za usvajanje i implementaciju rješenja zasnovanih na prirodi u urbanim sredinama: Pregled. Resursi, 8(3), 121. <https://doi.org/10.3390/resources8030121>
- Ostala istraživanja o preduzećima zasnovanim na prirodi:**
- Projekat REGREEN Horizon 2020 također vrši istraživanje o preduzećima koja se zasnivaju na prirodi: <https://www.regreen-project.eu>